

Konrad Sutarski

Lengyelország történelme magyar vonatkozásokkal

(Részlet)

Tavasszal Budapesten megjelenik Konrad Sutarski Lengyelország történelme magyar vonatkozásokkal című kétkötetes munkája lengyelül és – Sutarski Szabolcs, valamint Virágh József fordításában – magyar nyelven a Méry Ratio Kiadó gondozásában. A könyv előzménye az ugyanilyen című lengyel nyelvű kötet, amely 2016-ban az Emberi Erőforrások Minisztériuma engedélyével az Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola tankönyve lett. A most megjelenő kétnyelvű mű tartalmilag mintegy egyharmadával bővült az előzőhöz képest. Ízelítőnek itt a bevezetőjét közöljük.

Bevezetés. Ez a kötet Lengyelország történelmének első olyan feldolgozása, melyben Magyarország történelmének a lengyelrel összefüggő elemei is helyet kaptak, miután nemegyszer oly erősen összefonódtak a lengyel nemzet és állam eseményeivel, hogy akár döntő befolyást is gyakoroltak rá. Emellett e két nemzet évszázadokon át a keresztény Nyugat-Európa védőbástyája volt, és jelenleg is az, bár Európa ezt soha nem értékelte.

A témakör feldolgozásának egy másik, ugyanilyen lényeges oka az a tény, hogy ez a két nemzet az évszázadok során, lélekben közelebb került egymáshoz, mint bármely más nemzetek – a világgal szemben tanúsított magatartásával, azzal a tudattal, hogy a becsületesség, segítségnyújtás a bajban, még a politikában is felül tud emelkedni saját önző szempontjainak érdekein.

E kötetben ezenkívül Lengyelország történelme címen tömör leírást találhatunk egy nemzetről, amely az utókorra kevés forrásanyagot örökítő idők homályából kilépve egyesült két másik nemzettel – a litván és a kijevi Rusz (a későbbi Ukrajna) népével –, ezáltal Európa egyik legerősebb országává vált. Az így létrejött államalakulat későbbi erkölcsi hanyatlása, az „arany szabadság” álarcába bújtatva, több mint egy évszázadra függetlensége elvesztését okozta. E nemzet mégis jobban értékelte a szabadságot, mint az életet, semhogy azt rabságban kelljen töltenie – ezért visszaszerezte önállóságát. Függetlenségéért még egyszer meg kellett küzdenie a múlt évszázadban, de újból visszanyerte, bár ismét súlyos véráldozatok árán. Jelenleg Lengyelország fennhatósága hozzávetőlegesen a történelmi létezése kezdetén elfoglalt területeire terjed ki, így az Európai Unió nagyobb államai közé tartozik, egyúttal kitűnik közülük etnikai és vallási egységességéből fakadó erejével. Hadd szolgáljon e nép történelme számunkra és az eljövendő nemzedékek számára útmutatóként, hogy a társadalom és a nemzet érdekében mi számít erkölcsösnek és előrevivőnek, illetve mit kellene elkerülni, ami veszteséghez, pusztuláshoz vezet.

A magyar vonatkozásokkal kiegészített Lengyelország történelmét tanulmányozva érdemes tekintetbe venni, hogy a felerősödött, felgyorsult civilizációs átalakulások idejét éljük, amikor sok újdonság jelenik meg, gyakran a régi értékek rovására. Nemegyszer még az oly alapvető ismeretek elsajátításának szükségességét is kétségbe vonják, mint a kézírás vagy a számolás tudománya, mondván, érdemes-e a betűvetést gyakorolni vagy a szorzótáblát megtanulni, ha rendelkezésünkre állnak a számítógépek, amelyek nálunk sokkal gyorsabban és szebben, gyönyörű betűket nyomtatva képesek írni, hibátlanul adják vissza a legkitűnőbb irodalmi műveket, és a szorzótáblára vagy a differenciálszámításokra való ismereteinktől függetlenül, bonyolult számításokat tudnak végezni. Hasonlóan kételkedő hozzáállás övezi a kérdést: miért lenne elengedhetetlenül fontos ismerni a nemzetek és országok történelmét? Vajon valóban szükséges, hogy mindaz, amiből közösségi múltunk összeállt, útjelzőként továbbra is lényegi eleme maradjon életünknek és tudásunknak? Szükséges-e, hogy lássuk: a történelemből mi bizonyult maradandónak, illetve mit kellene belőle mellőzni, mi ellen kellene védekezni? Az előbbieken okán az igen feleletek fontosak az ilyenfajta kérdésekre.

A hírhedt hitleri haláltábor területén, Auschwitzban – ahol több mint egymillió ember pusztult el – egy táblán olvasható az amerikai spanyol származású filozófus George Santayana szentenciáját tartalmazó felirat: „Aki nem tartja számon a történelmet, arra ítéltetik, hogy újból megélje azt”, Józef Piłsudski – a XX. század első lengyel államelnöke – pedig hangsúlyozta: „Aki nem becsüli és nem értékeli nagyra saját múltját, az nem képes tisztelettel viseltetni a jelenvalóság iránt, sem pedig jogot formálni a jövőre.” Mindkét aforizmaszerű mondat kiválóan érzékelteti, hogy az emberi élet alapjait nem szabad elveszíteni, sem pedig hagyni lerombolni, esetleg automatikusan helyettesíteni valamiféle messziről ránk zúdított, idegen szellemű áltudással. Helytelen dolog sekélyessé tenni a létezés minőségét és korlátozni a gondolkodás önállóságát. Az ilyen jelenségek a totalitárius rendszerek kezére játszanak – az elmúlt évszázadban a náciizmusra és a kommunizmusra, és jelenleg a nemzetek (s velük együtt a történelem és a hagyományok) felszámolására törekvő amorf globalizmusra. Ez utóbbi is erővel igyekszik maga alá gyűrni a világ társadalmait (mindenekelőtt Európa népeit, köztük a lengyelt és a magyart is). Ennek érdekében alakatlan masszává törekszik egységesíteni őket – gazdasági nyomásgyakorlással él velük szemben, népszerű kultúrapótlékokat zúdít rájuk, viszonylagosként tünteti fel, vagy egyenesen elveti az egyházi, illetve az erkölcsi értékeket, támogatja, hogy a hagyományos értelemben vett Európát idegen hitű és kultúrájú embertömegek áraszák el.

A küzdelem ezzel a veszéllyel még nem dőlt el, inkább erősödik. A vereség az eddigi Európa és civilizációja végét jelentené, viszont a győzelem az erkölcsi megújulás lehetőségét hozná magával.

Sutarski Szabolcs fordítása